

MENINGER

Alle innlegg må leveres som e-post til mening@hamar-dagblad.no

SI DIN MENING!

Innlegg på trykk skal være signert med fullt navn.

Anonyme innlegg godtas bare unntaksvis, når det kan underbygges med helt spesielle behov for å være anonym. Skriv kort.

Innlegg som er kortere enn 280 ord slipper først fram i køen.

Pressens Faglige Utvalg
PFU

Hamar Dagblad arbeider etter Vaar Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål.

Adresse: Rådhusgt. 17
Postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo
Tlf.: 22 40 50 40
E-post: pfu@presse.no

Verda er slik du seier ho er

Jens Haugan
Hamar

Det var ei litt merkeleg overskrift, tenkjer du kanskje. Men poenget er rett og slett at vi faktisk påverkar verda - eller vår oppfatning av verda - gjennom språket.

Den såkalla Sapir-Whorf-hypotesen byggjer på ein idé til bl.a. Wilhelm von Humboldt, som meinte at ulike språk kunne føre til ulik utvikling av tankar og tenking. Benjamin Whorf og Edward Sapir funderte meir på dette og kom fram til hypotesen at det som blir sagt av ein person på eitt språk, ikkje nødvendigvis kan bli forstått på same måte av ein person frå eit anna språksamfunn.

Eit enkelt døme frå norsk er kanskje ordet «kose». Det er ikkje alltid like lett å omsette dette ordet til andre språk, og det er nok ein del turistar som lurar på kva ein egentleg legg i ordet. Det same kan ein kanskje seie om «hytteliv». Det er ikkje for ingenting at Yvis sin song/video «The Cabin» er morosam - eller eventuelt uforståeleg - for ulike språkbrukarar. Språk er ikkje berre grammatiske system, men også kultur.

Sapir-Whorf-hypotesen er ikkje heilt «stutereim» i dag, og eg tenkje å leie merkesmda mot noko meir direkte og «fysiske» enn det språklege innhaldet, nemleg «synstaks», der vil seie oppbygging av setningar. Ein kan sjå på språk som fleire modular som arbeider saman. For det første er det ein tanke eller noko som skjer i verda, ein ønskjer å formidle til nokon. Då treng ein ord som kan beskrive det ein vil seie. Orda må uttrykkjast som lydar eller eventuelt gjennom skrift eller andre teikn, og då er det visse regler for korleis ein uttaler eller skriv/symboliserer orda. I tillegg finst det grammatiske, altså systemeigne, regler for korleis orda kan kombinera i ei setning.

Det ein ikkje kjem bort frå, er det faktuam at ein reint fysisk ikkje kan seie, skrive eller symbolisere alle orda i ei setning på ein gong. Ein kan heller ikkje ta imot alle orda på ein gong. Vi seier at språket er lineært. Når eg skriv denne teksten, skriv eg eitt og eitt ord.

PETTER AASLESTAD

Hvordan bygge kunnskapsfunnet?

Anders Folkestad
Leder av Unio
Petter Aaslestad
Leder av Forskerforbundet
Ragnhild Lied
Leder av Utdanningsforbundet

Kunnskap er fremtidens olje for Norge, sa Statsminister Erna Solberg i sin tale på NHOs årskonferanse. Hun snakker videre om hva kunnskapssamfunnet innebærer. I kjent stil har næringslivsledere og politikere i ettertid kappes om å være mest for å satse på kunnskap. Det er for så vidt bra, men vi blir bare delvis imponerte av hva vi hører.

En av de største utfordringene for lærings-samfunnet er rekruttering av ansatte innen forskning og høyere utdanning. Det burde bekymre NHO og politikere mer enn det ser ut til å gjøre. Det hjelper lite å belønne gode lærere eller endre sammensetningen av studietilbudet dersom vi ikke har folk til å undervise og følge opp studentene.

Den siste bedriftsundersøkelsen fra NAV viser at sektoren mangler 600 vitenskapelige ansatte. Det er en kraftig økning fra 150 i samme undersøkelse fra 2012. Den viser også at undervisning er den sektoren som har størst rekrutteringsproblemer. Utfordringen blir dobbel når vi samtidig vet at en tredjedel

av dagens vitenskapelig ansatte må erstattes innen ti år, rett og slett fordi de går av med pensjon.

Konsekvensen av rekrutteringsproblemen blir at sektoren ikke kan levere det som forventes og trengs i framtida. Bedriftene får ikke kompetansen de trenger, skolen ikke får de lærerne den trenger og forskningsinnsatsen øker ikke i tråd med målsetningen. Derfor har vi invitert regjeringen med på å lage en helhetlig rekrutteringsstrategi. Strategien må kartlegge behovene for arbeidskraft innen universitets- og høyskolesektoren og inneholde tiltak som gjør akademia til et attraktivt yrkesvalg. Svarene ligger i god grunnfinansiering av institusjonene og et akademia som framstår som attraktivt, med faste jobber og tid til forskning, utvikling og undervisning.

Investeringen i grunnleggende infrastruktur er nødvendig for et hvert samfunn som skal bygges. Og innen kunnskapsfunnet er universitets- og høyskolesektoren et grunnleggende infrastruktur. Veien til konkret handling bør være kort. Norske bedrifter har en klar egeninteresse av dette. Regjeringen har kunnskapsfunnet som ett av sine aller viktigste mål og de andre partiene er enige. Men først må man erkjenne at rekruttering til akademia er en grunnleggende utfordring som må løses.

nokon, blir du nøyd til å velje anten Per eller Kari som første ord. Lineariteten i språket, altså det at ett ord må komme før eit anna, tvingar deg faktisk til å velje eit perspektiv. Enda meir tydeleg blir dette om ein seier «Per kysser Kari».

No seier du kanskje at det ikkje spelar så stor rolle kven som kysser kven. Men kva om ein byer ut ordet «kysse» med «elske»? Om Per elsker Kari,

der det jo ikkje at Kari elsker Per tilbake. Eller korleis er det nå eit land er i krig med eit anna? Er det slik at vi alltid gjev eit korrekt språkleg bilde av verda?

Det ligg mykje definisjonsmakt i språket. Kanskje burde ein tenkje oftare over korleis språket definerer verda - og ikkje minst korleis vi sjølve definerer verda gjennom språket.

Journalist og fredsaktivist Bitte Vatvedt reiste spørsmålet i sitt foredrag til et åpent møte på Biblioteket på Stange mandag 13.1.2014. Tema for kveldens foredrag var: 'Tenger vi alle verdens våpen? Skaper våpen krig eller fred? Det skapte stor debatt hos de som var møtt fram. Vatvedt åpnet med å spørre om de visste hvor mye våpen det finnes i verden.

- Nei, selvsagt vet dere ikke det. Det vet ingen! Men det er myel!

I for var det militære forbruket i verden 2000 milliarder USD. Det er en økning på 70 % i løpet av de ti siste åra, viser tall fra Stockholm Peace Reserch Institute (SPIRI). Pluss alt det som finnes fra før.

120 milliarder USD ble i for brukt til fornying og vedlikehold av atomvåpen. Betyr dette at verdens atomstater ser for seg krig med atomvåpen i nær framtid? Det snakkes ikke om denne økingen.

Det står 20 000 atombomber der ute og truer oss hver dag. 2 000 av dem (USA og Russland) står i såkalt "high alert". De kan avfyres i løpet av noen minutter. Dette til tross for at særlig USA og President Obama sier de tilstreber en verden uten atomvåpen. Samtidig snakker de store atomstatene som om de har rett til å ha atomvåpen. De framstiller Iran og Nord-Koreas atomvåpen planer som kriminelle. Og det er de. ALLE atomvåpen er kriminelle! Alle 20 000 er kriminelle. Det er kriminelte å investere i produksjon og salg av atomvåpen.

Om lag 27 selskaper lager a-våpen. 300 finansieringsselskaper er med. Vårt Oljefond har investert i 10 av de 27. 8 milliarder norske kroner er investert i selskaper som driver a-våpenproduksjon. Vil vi det? Har noen spurt oss? Det er i strid med Oljefondets retningslinjer. Vi må ut av sofaen, treningsstudio eller hvor vi er.